

Het Dilemma Water Mondiaal

In de beleidsbrief OS van het Ministerie van BZ is gekozen voor vier prioriteitsthema's:

(1) Veiligheid en rechtsorde, (2) Water, (3) Voedselzekerheid en (4) seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). Voor de invulling van het prioriteitsthema Water zal het Programma Water Mondiaal dienen als 'paraplu voor de gehele Nederlandse inzet op water'.

Het Programma Water Mondiaal is het interdepartementale uitwerkingsprogramma van het internationale hoofdstuk uit het Nationaal Waterplan. Dit uitwerkingsprogramma heeft als doel om de kansen voor de Nederlandse watersector te optimaliseren en tevens een bijdrage te leveren aan het bereiken van de Millenniumdoelen (MDG's).

Het WASH NGO Platform vindt het belangrijk dat het thema Water een prioriteitsthema is geworden. Er is immers in de Nederlandse WASH sector veel kennis en kunde aanwezig. Het WASH NGO Platform wil er echter op toezien dat het doel om een bijdrage te leveren aan het bereiken van de Millenniumdoelen niet ondergeschikt wordt aan het doel om de exportmogelijkheden voor de Nederlandse watersector te vergroten. Tevens is nog onduidelijk of ODA gelden gebruikt zullen worden voor de dubbele doelstelling van het programma en, zo ja, op welke manier over de MDG bijdrage van dit programma gerapporteerd zal worden.

Achtergrond

Staatssecretaris Knapen heeft een intensivering van 30 miljoen euro op het thema Water aangekondigd. Maar heeft tegelijkertijd een bezuiniging van 60 miljoen op het hele bedrag voor MDG 7 aangekondigd. Het is nog niet duidelijk hoe de intensivering precies ingevuld zal worden. Wel is duidelijk dat dit bedrag voor bilaterale waterprogramma's, PPP's en interactie met multilaterale instellingen ingezet zal worden.

Het Nationaal Waterplan is de opvolger van de Vierde Nota Waterhuishouding. Het Programma Water Mondiaal is de uitwerking van het Nationaal Waterplan, en de opstart fase van dit programma wordt bekostigd uit HGIS non-ODA middelen. Het programma wordt echter interdisciplinair uitgevoerd door de Ministeries van I&M, BZ, en EL&I. Het is nog onduidelijk welke budgettaire inzetten vanuit de verschillende Ministeries verwacht kunnen worden voor de verdere uitwerking van Programma Water Mondiaal.

De intensivering op het thema Water en het gebruiken van Water Mondiaal voor dit beleid impliceert dat er ook ODA middelen aan besteed zullen worden. Daarom is het belangrijk dat duidelijk wordt gerapporteerd welke middelen voor arme mensen in minst ontwikkelde landen wordt ingezet, en hier doelstellingen en strategieën op worden geformuleerd die leidraad vormen bij het besteden van deze ODA middelen. Het huidige kabinet heeft het WRR rapport "minder pretentie, meer ambitie als leidraad verkozen voor haar OS beleid" Daarbij wordt economische ontwikkeling bevorderen gezien als het instrument om structureel armoede te kunnen bestrijden.

Er van uitgaande dat er in de uitvoering van Water Mondiaal gekozen wordt voor een dubbele doelstelling via meer economisch gerichte activiteiten, is het belangrijk dat het duidelijk is hoe ervoor gezorgd en er op toe gezien wordt dat arme mensen in de minst ontwikkelde landen niet buiten de boot vallen. Zeker aangezien gemarginaliseerde groepen vooral op het platteland of niet-erkende slums wonen, vaak niet of laat worden bereikt door het zogenaamde 'trickle down' effect, en daarnaast vooral afhankelijk zijn van lokale, politieke factoren.

Het Nationaal Waterplan en de uitwerking daarvan laten een aantal subtiële, maar belangrijke wijzigingen zien. Het is de vraag of deze in de nieuwe strategie van ontwikkelingssamenwerking terug zullen komen of dat er van de ervaringen wordt geleerd en deze anders zullen worden:

- Het Nationaal Waterplan legt de nadruk op dichtbevolkte stedelijke gebieden en laat daarmee het integrale stroomgebied beleid van eerdere Nota's los. Dit heeft veel gevolgen voor keuzes van programma's, beleid en welke doelgroepen worden bereikt. In de Focusbrief Ontwikkelingssamenwerking wordt het werken met stroomgebieden wel genoemd, maar het is niet duidelijk welke rol dat heeft als Water Mondiaal het uitgangspunt zal vormen. Het is ook onduidelijk waarom Water Mondiaal specifiek kiest voor een dichtbevolkte stedelijke focus; de internationale faam van Nederlandse deltakennis is juist ontstaan door de integrale aanpak, waarbij problemen in de Rijn via een stroomgebied aanpak zijn benaderd in plaats van alleen naar Rotterdam te kijken. Voor armoededoelstellingen is de grootstedelijke focus ongunstig.
- De focus ligt op het creëren van kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven. Tegelijkertijd is destijds het bereiken van MDG's nadrukkelijk als doel genoemd. Het is tot heden onduidelijk hoe in de praktijk met deze dubbele doelstelling worden omgegaan en welk doel prioriteit heeft. Er zijn kansen voor overlap, maar veel armoedevraagstukken zijn minder relevant voor het Nederlands bedrijfsleven.
- Het onduidelijk welke voorwaarden er gelden voor het besteden van het additionele Water Mondiaal budget, hoeveel ODA middelen ervoor worden ingezet, welk ministerie verantwoordelijk zal zijn en welke doelgroepen worden bereikt en hoe hierop zal worden gerapporteerd.
- Ook is het niet duidelijk of in de uitvoering van het thema Water er ook specifiek ingezet zal worden op sanitatie.

Voorbeelden

Positief: in Zuid Afrika ondersteunen Nederlandse waterschappen lokale en nationale overheden bij het opstellen van lange termijn stroomgebiedsbeheersplannen voor de Incomati rivier. In hetzelfde stroomgebied in Mozambique zijn Nederlandse drinkwaterbedrijven en waterschappen betrokken bij het verbeteren van de toegang tot drinkwater en sanitatie. Binnen Programma Water Mondiaal zullen deze verschillende initiatieven met elkaar verbonden worden.

Dilemma: In Vietnam zijn Nederlandse overheden op dit moment betrokken bij het formuleren van een Mekong delta plan. Bij de uitwerking van deze plannen is nog onduidelijk of de overheid van Vietnam hierbij ook MDG doelstellingen wil formuleren. Vietnam is tevens geen OS partnerland meer. Mogen eventuele ODA gelden dan wel ingezet worden voor het formuleren van deze deltaplannen?

Wat kunt u doen?

- In het voorjaar van 2010 was een AO gepland over het Nationaal Waterplan, inclusief Water Mondiaal, maar dat werd door de val van het kabinet uitgesteld. Het Nationaal Waterplan heeft bij het MIRT Water overleg (ministerie I&M) van 13-12-10 op de agenda gestaan, maar daar is het inhoudelijk niet besproken. U als Kamerlid kunt hier alsnog een AO over aanvragen. Kennis vanuit juist de Vaste Kamer commissie OS is hierbij van belang, omdat de onderwerpen dwarsdoorsnijdend zijn.
- Het huidige kabinet heeft de doelstelling om in 2015 vijftig miljoen mensen van duurzame toegang tot veilig drinkwater en sanitatie te voorzien laten vallen. Hierdoor wordt er niet meer specifiek gerapporteerd welke voortgang op de drinkwater en sanitatie doelen van Millenniumdoel 7 wordt geboekt. U als Tweede Kamerlid kunt de overheid vragen zich primair te richten op arme mensen in arme landen; doelgroepen die normaliter buiten de boot vallen. Het is daarbij belangrijk dat de Nederlandse overheid hier jaarlijks op rapporteert, en zo zichtbare resultaten laat zien.